

GIÁO DỤC THỂ CHẤT Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỎ - ĐỊA CHẤT TRONG BỐI CẢNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC HIỆN NAY

Trần Lan Hương

Giáo dục thể chất – Khoa Khoa học Cơ bản - Trường Đại học Mỏ - Địa chất

Tóm tắt: Nhà nước coi trọng thể dục thể thao trường học nhằm phát triển và hoàn thiện thể chất cho tầng lớp thanh thiếu niên, nhi đồng. Giáo dục thể chất là nội dung giáo dục bắt buộc đối với học sinh, sinh viên được thực hiện trong hệ thống giáo dục quốc dân từ mầm non đến đại học. Giáo dục thể chất là một bộ phận quan trọng để thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện, góp phần nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Từ khóa: Đổi mới giáo dục; Xu thế đổi mới; Giáo dục Thể chất; Thể dục Thể thao.

PHYSICAL EDUCATION AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY IN THE CONTEXT OF CURRENT EDUCATIONAL REFORM

Tran Lan Huong

Physical Education - Department of Basic Sciences, Hanoi University of Mining and Geology

Abstract: The Government is heavily concerned about physical development for children and the youth. Physical education is compulsory for students from Preschool to University. Physical education is an important part to implement comprehensive educational goals, contribute to improving people's intellectual standards, training human resources, fostering talents and meeting the requirements of building and defending the country.

Keywords: Education innovation, innovation trend, physical education, sports.

Nhận bài: 15/12/2024

Phản biện: 10/01/2025

Duyệt đăng: 14/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Công tác Giáo dục thể chất (GDTC) trường học có vai trò vô cùng quan trọng trong sự nghiệp đổi mới toàn diện giáo dục nước nhà, nhằm xây dựng con người mới Việt Nam phát triển đầy đủ cả đức, trí, thể, mỹ. GDTC trong trường học được xác định là bộ phận quan trọng trong việc nâng cao sức khỏe và thể lực, bồi dưỡng phẩm chất, đạo đức, ý chí, giáo dục nhân cách cho học sinh, sinh viên, góp phần đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, “phát triển cao trí tuệ, cường tráng về thể chất, trong sáng về đạo đức, phong phú về tinh thần”. Với vai trò và ý nghĩa đó, công tác GDTC trong trường học luôn nhận được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, các cấp, ngành và toàn xã hội. Đặc biệt, trong nhiều năm qua, ngành Giáo dục & Đào tạo (GD-ĐT) và ngành Thể dục Thể thao (TDTT) đã có sự phối hợp chặt chẽ trong việc chỉ đạo, quản lý một cách toàn diện, góp phần thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ của công tác GDTC trong trường học. Vì vậy, công tác GDTC trong các trường học rất cần đội ngũ thầy, cô giáo có trình độ chuyên môn cao, kiến thức và phương pháp sư phạm vững vàng để đáp ứng yêu cầu của xã hội hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về việc rèn luyện thể chất

Gần 5 tháng sau ngày đọc Bản tuyên ngôn độc lập khai sinh ra nước Việt Nam dân chủ cộng hoà, ngày 30/1/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 14 về việc lập Nha Thể dục Trung ương trực thuộc Bộ Thanh niên. Sắc lệnh quy định Nha Thể dục Trung ương có nhiệm vụ cùng Bộ Y tế và Bộ Quốc gia Giáo dục nghiên cứu phương pháp, thực hành thể dục trong toàn quốc. Bộ Thanh niên sẽ ấn định những việc về tổ chức và ngân sách của Nha Thể dục Trung ương [1, tr.143]. Sau đó ít ngày, Trường thể dục ra đời và đặt cơ sở tại căn nhà ở đường Cột Cờ (Hà Nội), nơi trước đó là một khu trại học tập của sĩ quan Pháp. Đây là sự kiện, dấu mốc khai sinh ngành TDTT cách mạng Việt Nam. Tiếp đó, ngày 27/3/1946, Người ký Sắc lệnh số 38 về việc lập Nha Thanh niên và Thể dục trực thuộc Bộ Quốc gia Giáo dục với cơ cấu gồm Phòng Thanh niên và Phòng Thể dục Trung ương [1, tr.190-191]. Cũng trong ngày này, Người viết Lời kêu gọi toàn dân tập thể dục đăng trên báo Cứu quốc (số 199, ngày 27-3-1946). Theo Người: “Mỗi người dân khỏe mạnh làm cho cả nước khỏe mạnh, mỗi người dân yếu ớt làm cho cả nước yếu ớt một phần”. Tối ngày 26/5/1946, Hồ Chí Minh đã dự Lễ khai mạc Đại hội Thanh niên Hà Nội.

Lời kêu gọi toàn dân tập thể dục của Chủ tịch Hồ Chí Minh, xét trong bối cảnh đương thời, gắn liền với quan điểm yêu nước đại bộ phận nhân dân. Người nói: “Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, xây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới thành công. Vậy nên luyện tập thể dục, bồi bổ sức khỏe là bổn phận của mỗi người dân yêu nước” [2, tr.212]. Rèn luyện sức khỏe ở đây hàm chứa cả về mặt thể chất cũng như tinh thần: “Việc đó không tốn kém, khó khăn gì, gái trai, già trẻ, ai cũng nên làm và ai cũng làm được. Mỗi người lúc ngủ dậy, tập ít phút thể dục, ngày nào cũng tập thì khí huyết lưu thông, tinh thần đầy đủ. Như vậy thì mới khỏe”. Với mong muốn đồng bào ai cũng gắng tập thể dục, Bác

Hồ còn trở thành tấm gương sáng về rèn luyện: “Tự tôi ngày nào cũng tập”. Hồ Chí Minh mong muốn nhân dân ta ai cũng đều khỏe mạnh. Con người có sức khỏe thì năng suất lao động sẽ cao hơn; năng động, hoạt bát hơn trong mọi hoạt động của đời sống xã hội; trí tuệ có điều kiện phát triển phong phú hơn. Người nhận định: “Muốn lao động, sản xuất tốt, công tác và học tập tốt thì cần phải có sức khỏe”. Sức khỏe của con người có ảnh hưởng lớn đến tinh thần và lực lượng của toàn dân: “Sức khỏe của cán bộ và nhân dân được đảm bảo thì tinh thần càng hăng hái. Tinh thần và sức khỏe đầy đủ thì kháng chiến càng nhiều thắng lợi, kiến quốc càng mau thành công”. Tự trung, tư tưởng của Người về tầm quan trọng của công tác GDTC, chăm lo sức khỏe cho nhân dân gói gọn trong bốn chữ “dân cường, nước thịnh”. Dân cường chính là sức khỏe của nhân dân cả về thể chất lẫn tinh thần. Nước thịnh là phấn đấu vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Người Việt Nam ta ai cũng muốn có sức khỏe để làm việc, cống hiến, hưởng thụ; ai cũng muốn đất nước thịnh vượng, giàu có, mọi người đều được sống yên ổn, để có điều kiện phát triển một cách toàn diện. Bởi vậy, các quan điểm khác của Hồ Chí Minh đều nhất quán sự định hướng TDTT phát triển mạnh vì sức khỏe của nhân dân. Tháng 3/1960, tại hội nghị cán bộ ngành TDTT, Người đã xác định và nhấn mạnh TDTT là một công tác cách mạng. Tư tưởng lớn đó mang tính chỉ đạo chiến lược. Là một công tác cách mạng, TDTT có vị trí quan trọng trong sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc. Việc quan tâm đến sự phát triển TDTT nước nhà là trách nhiệm của cấp ủy Đảng, chính quyền các cấp, toàn dân, toàn xã hội. Phát động phong trào TDTT quần chúng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng công tác rèn luyện thể chất, sức khỏe của thế hệ trẻ và xác

định giáo dục thể chất học đường là một bộ phận quan trọng trong nền giáo dục quốc dân: “Một nền giáo dục sẽ đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em”. Từ quan điểm đó, sau này, Người đã chỉ ra một cách cụ thể về giáo dục nói chung và giáo dục thể chất nói riêng. Giáo dục toàn diện là: “Thể dục kết hợp với gìn giữ vệ sinh chung và riêng, trí dục, mỹ dục, đức dục”. Bốn mặt giáo dục đó có quan hệ mật thiết với nhau, trong đó thể dục là tiền đề để phát triển các mặt giáo dục khác. Kể cả với học viên trong nhà trường quân đội cũng vậy, Hồ Chí Minh đặt giáo dục thể chất lên trước hết: “Các cháu phải ra sức thi đua: luyện tập thân thể cho mạnh mẽ, nghiên cứu kỹ thuật cho thông thạo, trau dồi tinh thần cho vững chắc, hun đúc đạo đức của người quân nhân cách mạng cho vững vàng” [3, tr.308-309].

Về giáo dục thể chất cho thanh niên đang hoạt động trong mọi lĩnh vực, ngành nghề, Hồ Chí Minh nói rằng: “Thanh niên phải rèn luyện TDTT vì thanh niên là tương lai của đất nước”. Ngoài các mặt học tập và rèn luyện khác, Người yêu cầu thanh niên phải tích cực rèn luyện thể chất: “Phải giữ vững đạo đức cách mạng. Phải xung phong trong mọi công tác. Phải học tập chính trị, văn hóa, nghề nghiệp để tiến bộ mãi. Phải rèn luyện thân thể cho khỏe mạnh. Khỏe mạnh thì mới đủ sức tham gia một cách dẻo dai, bền bỉ những công việc ích nước lợi dân”.

Qua những sự kiện trên đây, có thể khẳng định, Hồ Chí Minh không chỉ là người khai sinh ra ngành TDTT cách mạng Việt Nam, mà còn là người khởi xướng phong trào thể dục quần chúng với khẩu hiệu cách mạng khỏe vì nước. Tư tưởng, quan điểm của Người đến nay vẫn vẹn nguyên giá trị và càng có ý nghĩa hơn trong tình hình xây dựng, phát triển nhân cách con người mới hiện nay.

2.2. Vị trí, vai trò và thực trạng công tác GDTC trong các nhà trường hiện nay

GDTC là một hoạt động giáo dục được tiến hành dưới hình thức bắt buộc thể hiện ở hai khía cạnh là giáo dục theo chương trình quy định trong nhà trường và giáo dục theo chương trình dựa trên nhu cầu và sở thích của học sinh (thể dục thể thao nội khóa và ngoại khóa).

GDTC là một lĩnh vực thể dục thể thao xã hội với nhiệm vụ là: “Phát triển toàn diện các tố chất thể lực và trên cơ sở đó phát triển các năng lực thể chất, bảo đảm hoàn thiện thể hình, củng cố sức khỏe hình thành theo hệ thống và tiến hành hoàn thiện đến mức cần thiết các kỹ năng và kỹ

xảo quan trọng cho cuộc sống”. Đồng thời chương trình giáo dục thể chất trong các trường đại học, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp nhằm giải quyết các nhiệm vụ giáo dục đó là: “Trang bị kiến thức, kỹ năng và rèn luyện thể lực cho học sinh sinh viên”.

Học chính khoá là hình thức cơ bản nhất của công tác GDTC được tiến hành trong kế hoạch của nhà trường. Vì việc đào tạo cơ bản về thể chất, thể thao cho học sinh sinh viên là nhiệm vụ cần thiết nên trước hết phải có nội dung thích hợp để phát triển các tố chất thể lực và phối hợp vận động; đồng thời giúp các em có trình độ nhất định để tiếp thu được các kỹ thuật động tác thể dục thể thao. Với mục tiêu chính của việc đào tạo cơ bản về thể chất và thể thao trong trường học là: “Xúc tiến quá trình đào tạo năng lực đạt thành tích trong thể chất và thể thao của học sinh sinh viên, phát triển các tố chất thể lực, phát triển năng lực tâm lý, tạo ý thức tập luyện thể dục thể thao thường xuyên, giáo dục được tính cơ bản và lòng nhân đạo cho học sinh”, bản thân giờ học thể dục thể thao có ý nghĩa quan trọng nhiều mặt đối với việc quản lý và giáo dục con người trong xã hội. Việc học tập các bài tập thể dục, các kỹ thuật động tác là điều kiện cần thiết để con người phát triển cơ hội một cách hài hòa, bảo vệ và củng cố sức khỏe, hình thành năng lực chung và chuyên môn.

Là nhu cầu và ham thích trong khi nhàn rỗi của một bộ phận học sinh, sinh viên với mục đích và nhiệm vụ là góp phần phát triển năng lực, thể chất một cách toàn diện; đồng thời góp phần nâng cao thành tích thể thao của học sinh sinh viên. Giờ học ngoại khóa nhằm củng cố và hoàn thiện các bài học chính khóa và được tiến hành vào giờ tự học của học sinh, sinh viên hay dưới sự hướng dẫn của giáo viên TDTT, hướng dẫn viên. Ngoài ra còn có các hoạt động thể thao quần chúng ngoài giờ học bao gồm: luyện tập trong các câu lạc bộ, các giải thi đấu trong và ngoài trường được tổ chức hàng năm, các bài tập thể dục chống mệt mỏi hàng ngày, giờ tự luyện tập, phong trào tự tập luyện rèn luyện thân thể...

GDTC là môn học chính khóa thuộc chương trình giáo dục nhằm cung cấp kiến thức, kỹ năng vận động cơ bản cho người học thông qua các bài tập và trò chơi vận động, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện. Nhà nước có chính sách dành đất đai đầu tư xây dựng cơ sở vật chất cho giáo dục thể chất và thể thao trong nhà trường, đảm bảo đủ giáo viên, giảng viên thể dục thể thao cho các bậc học... Tuy nhiên, thực tế từ trước tới nay môn GDTC vốn không ít trường coi là môn học phụ.

Công tác GDTC cho sinh viên trong các nhà trường còn không ít khó khăn, hạn chế. Thể lực của nhiều học sinh sinh viên còn kém, trong khi ý thức rèn luyện TDTT chưa cao, điều kiện cơ sở vật chất để tổ chức tập luyện thiếu thốn, nội dung môn học chưa hấp dẫn nên học sinh, sinh viên không hứng thú, say mê học GDTC là điều khó tránh. Điều này phần nào lý giải thực trạng học “đổi phó” của không ít học sinh, sinh viên mỗi giờ học GDTC.

Nhà nước coi trọng thể dục thể thao trường học nhằm phát triển và hoàn thiện thể chất cho tầng lớp thanh thiếu niên, nhi đồng. GDTC là nội dung giáo dục bắt buộc đối với học sinh, sinh viên được thực hiện trong hệ thống giáo dục quốc dân từ mầm non đến đại học. Thể dục thể thao trường học bao gồm việc tiến hành chương trình giáo dục thể chất bắt buộc và tổ chức hoạt động thể dục thể thao ngoại khóa cho người học. Nhà nước khuyến khích và tạo điều kiện cho học sinh được tập luyện thể dục thể thao phù hợp với đặc điểm lứa tuổi và điều kiện từng nơi.

Tuy nhiên, giới trẻ hiện nay chưa thực sự nhận thức được điều đó! Minh chứng là chúng ta có một thế hệ được “chăm bẵm” quá kỹ và mắc bệnh lười vận động, một thế hệ trẻ được bao bọc quá nhiều. Đi học có người đưa đón, xe đạp điện dần thay thế những chiếc xe đạp đúng nghĩa, sử dụng thang máy nhiều hơn thang bộ, sử dụng công nghệ thay vì tham gia những trò chơi vận động.

2.3. Một số biện pháp nâng cao chất lượng công tác GDTC ở trường Đại học Mở - Địa chất.

Nhà trường đã và đang xác định thay đổi hình thức giảng dạy các môn học nói chung và môn GDTC nói riêng theo nhu cầu người học là việc làm cấp bách, thiết thực đáp ứng nhu cầu luôn đổi mới về phương pháp, hình thức đào tạo trong trường, tạo điều kiện tốt nhất cho sinh viên lĩnh hội, tiếp thu kiến thức, kỹ năng môn học, phù hợp với chủ trương của các cấp Bộ ngành từng bước hướng tới tự chủ trong các đơn vị cơ sở đào tạo.

Công tác đào tạo GDTC có sự phối kết hợp nhịp nhàng, hiệu quả giữa khoa với các phòng, ban, đơn vị trong trường. Cán bộ, giảng viên trong khoa tích cực đăng ký tham gia đề án giảng dạy Giáo dục thể chất theo nhu cầu người học của đông đảo các em sinh viên năm thứ nhất khóa đại học K66. Đội ngũ giảng viên có năng lực và trình độ chuyên môn tốt, được đào tạo cơ bản, 100% tốt nghiệp đại học có trình độ Thạc sĩ, Tiến sĩ chuyên ngành Thể dục thể thao.

Trường Đại học Mở - Địa chất nằm giữa trung tâm Quận Bắc Từ Liêm (cơ sở khu A và cơ sở khu B), điều kiện sân bãi chật hẹp, dụng cụ tập

luyện thiếu, cơ sở vật chất còn nhiều hạn chế, nên còn rất nhiều khó khăn trong việc triển khai giảng dạy cùng lúc nhiều lớp, nhiều môn học. Nhiều sinh viên chưa thực sự chú trọng và nhận thấy hết được ý nghĩa, lợi ích và tầm quan trọng của việc thường xuyên tham gia tập luyện thể thao nâng cao thể chất cho bản thân, chưa thấy được tầm quan trọng của sức khỏe với công việc cuộc sống của mỗi người. Nhiều sinh viên thể trạng chưa tốt, chưa hiểu về đề án nên còn ngại đăng ký tham gia tập luyện, một số em khả năng vận động kém nên khi tham gia đề án khả năng tiếp thu kỹ thuật, động tác còn hạn chế, thời tiết giao mùa mưa nhiều dẫn đến nhiều lớp bị gián đoạn. Các môn thể thao học đường được tổ chức giảng dạy không đồng đều ở phổ thông, nhiều môn không được đưa vào tự chọn.

Về tổng thể chương trình, tổ chức đào tạo và nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên. Cần thường xuyên bồi dưỡng, tập huấn, nâng cao chuyên môn nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ giảng viên trong các khoa nhằm nắm bắt kịp thời nội dung, yêu cầu của chương trình mới; đa dạng hoá các hình thức, phương pháp giảng dạy; phân công cụ thể giảng viên biên soạn chương trình chi tiết, chuẩn bị các điều kiện cơ sở vật chất đảm bảo thực hiện các đề án bồi dưỡng, nâng cao thể lực cho sinh viên.

Trong mỗi giờ lên lớp giáo viên cần phải tăng cường giáo dục ý nghĩa mục đích môn học, thay đổi cách dạy để tạo ra không khí thi đua trong lớp học, nâng cao năng lực giảng dạy đặc biệt là phải biết sử dụng các phương pháp giảng dạy phù hợp và linh hoạt. Trong mỗi tiết học nên áp dụng phương pháp trò chơi và phương pháp thi đấu, liên tục cổ vũ, khích lệ, động viên để các em có động lực luyện tập. Đưa ra chỉ tiêu phấn đấu ở từng nội dung và toàn lớp học, cải tiến giáo trình phù hợp với nhu cầu và sở thích của học sinh, sinh viên. Đưa nội dung tiêu chuẩn rèn luyện thể thao vào nội dung buổi học và nội dung kiểm tra đánh giá môn học, kích thích chuyên cần học tập của học sinh, sinh viên. Đồng thời cũng cần phải tạo điều kiện đầu tư về sân bãi và dụng cụ để học tập tạo dựng phong trào thể dục thể thao tốt ở trong trường, đề cao vị trí môn học giáo dục thể chất như những môn học khác.

Hình thành động cơ học tập cho sinh viên. Sức khỏe là vốn quý của con người. Có sức khỏe là có tất cả. Vậy làm gì để có sức khỏe? Có nhiều nguyên nhân khác nhau nhưng việc tập luyện thể thao thường xuyên là biện pháp hữu hiệu và đơn giản nhất giúp chúng ta củng cố, giữ gìn và tăng cường sức khỏe. Môn học thể dục làm được điều đó. Nó giúp các em giảm bớt sự căng thẳng mệt mỏi trong học tập, lao động và các sinh hoạt khác: giúp các em hiểu và tập luyện đúng phương pháp, đúng kỹ thuật động tác góp phần vào việc nâng cao sức khỏe. Các em hiểu được vấn đề này sẽ hình thành động cơ học tập, và như vậy tạo được sự hưng phấn, sự hứng thú đối với môn học.

Việc xây dựng lại chương trình chi tiết môn GDTC sẽ giúp chủ động trong việc lựa chọn đội ngũ giảng viên giảng dạy phù hợp với khả năng; qua đó vừa phát huy được năng lực sở trường của từng người, vừa phục vụ tốt các hoạt động phong trào, giáo dục sức khoẻ, thể chất khác của trường. Cần tăng cường công tác giáo dục chính trị tư tưởng, nâng cao ý thức trách nhiệm của giảng viên đối với việc nâng cao chất lượng GDTC cho sinh viên và phong trào TDTT của nhà trường. Tổ chức các hoạt động sinh hoạt chuyên môn nghiệp vụ, cử cán bộ đi học các lớp bồi dưỡng chuyên môn, hoàn thiện đào tạo bậc học trên đại học cho cán bộ giảng viên nhất là giảng viên trẻ.

III. KẾT LUẬN

Trong Chương trình giáo dục phổ thông mới, GDTC là một nội dung quan trọng cần được triển khai thực hiện đồng bộ và tích cực. Các nhiệm vụ xây dựng, phát triển năng lực, phẩm chất, nhân cách của con người mới nhằm đáp ứng yêu cầu của giai đoạn công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập cũng đòi hỏi công tác GDTC phải thiết thực và hiệu quả hơn nữa. Chính bởi thế, công tác GDTC cần được cụ thể hoá, tăng cường, đẩy mạnh ngay từ các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng giáo viên. Các biện pháp mà chúng tôi đề xuất trên cũng là căn cứ vào thực trạng cụ thể ở trường Đại học Mỏ - Địa chất, rất cần sự tham gia đóng góp thêm của nhiều trường, nhiều cơ sở đào tạo trong cả nước, đặc biệt sự quan tâm của các cấp, ngành hữu quan hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồ Chí Minh, *Biên niên tiểu sử, tập 3*, - Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006.
 Hồ Chí Minh, *Toàn tập, tập 4*, - Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.
 Hồ Chí Minh, *Toàn tập, tập 5*, - Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.
 Bộ Giáo dục và Đào tạo (2000), *Quy chế giáo dục thể chất và thể thao trường học*, - Dự thảo lần 4 năm 2000.
 Bùi Quang Hải (2007), “*Nghiên cứu sự phát triển thể chất của học sinh một số tỉnh phía bắc bằng phương pháp quan sát dọc*”, - Luận án Tiến sĩ giáo dục, Hà Nội.